

Ruimte voor Ede

**Bestuursakkoord
2018-2022**

**Van de fracties van
ChristenUnie, CDA,
GemeenteBelangen,
VVD en GroenLinks**

Wethouders en fractievoorzitters, van links naar rechts:
 Gabriëlle Hazeleger, Peter de Pater, Jan Pieter van der Schans, Cora Otter, Bart Omlo, Leon Meijer, Lex Hoefsloot,
 Ellen Out, Willemien Vreugdenhil, Hester Veltman.

ChristenUnie

Leon Meijer,
wethouder

CDA

Willemien Vreugdenhil,
wethouder

GemeenteBelangen

Peter de Pater,
wethouder

VVD

Hester Veltman,
wethouder

GroenLinks

Lex Hoefsloot,
wethouder

Cora Otter,
fractievoorzitter

Jan Pieter van der
Schans,
fractievoorzitter

Gabriëlle Hazeleger,
fractievoorzitter

Bart Omlo,
fractievoorzitter

Ellen Out,
fractievoorzitter

Ruimte voor Ede

Bestuursakkoord 2018-2022 van de fracties van ChristenUnie, CDA, GemeenteBelangen, VVD en GroenLinks

In dit bestuursakkoord staan onze belangrijkste uitgangspunten voor de toekomst van Ede. Hier werken we samen aan met inwoners en partners binnen en buiten Ede. Daarnaast werken we de komende vier jaar aan concrete resultaten die ervoor zorgen dat het voor de inwoners van nu én later prettig wonen, werken en leven is in onze gemeente. Ons doel is om dit te doen met een duurzaam financieel perspectief. Dat is, gelet op de kostenontwikkelingen in de zorg, een grote uitdaging voor de komende periode. De coalitie doet er alles aan om met de hele gemeenteraad tot een constructieve samenwerking te komen in het belang van Ede. Daarom heeft de coalitie haar afspraken niet tot in detail vastgelegd. In dit akkoord benoemen we bestaand beleid niet, we richten ons op onze doelen voor de komende periode.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
Samen werken aan de toekomst van Ede	
2. Stappen zetten in de grote opgaven voor de toekomst	10
2.1. Food, landbouw en World Food Center	11
2.2. Duurzaamheid en natuur	15
3. Prettig wonen en leven in Ede: nu en in de toekomst	18
3.1. Wonen en wijken	19
3.2. Economie en werk: ruimte voor ondernemerschap	25
3.3. Mobiliteit en bereikbaarheid	27
3.4. Sport, cultuur, recreatie, toerisme en beleving	30
3.5. Zorg en omzien naar elkaar	34
3.6. Veiligheid	39
4. Een duurzaam financieel perspectief	42
Bijlage 1 Portefeuilleverdeling	44

1. Inleiding

Samen werken aan de toekomst van Ede

Onze Edese samenleving wordt er beter van wanneer we er samen aan bouwen en verantwoordelijkheid nemen. We vinden het belangrijk dat inwoners en (maatschappelijke) ondernemers invloed hebben op dat wat voor hen belangrijk is en hun leefomgeving mede vormgeven. Daarom willen we ruimte bieden aan initiatieven vanuit de samenleving. Om die initiatieven te laten slagen zijn we als gemeentebestuur beschikbaar als verbinder tussen groepen en belangen. We gaan in gesprek met inwoners, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Of het nu gaat om een initiatief vanuit de samenleving, of een maatschappelijk vraagstuk waarvan wijzelf trekker zijn. We stimuleren initiatieven uit de samenleving waarbij deelnemers verantwoordelijkheid laten zien. Daarbij ondersteunen we waar het nodig is en reiken we kaders aan als het moet.

Verantwoordelijkheid geven en nemen

Goede informatie helpt initiatiefnemers. Het is belangrijk dat zij bij de start van hun initiatief weten waar ze met ideeën of vragen terecht kunnen. Het toegankelijk maken van die informatie is een speerpunt voor ons. Het is belangrijk om vooraf verwachtingen met elkaar af te stemmen. Dat vraagt om overleg tussen college, raad, inwoners en partners over wie welke rol en verantwoordelijkheid heeft. Maar ook over hoe, met wie en op welk moment gesprekken en samenwerking plaatsvinden. Daarmee maken we duidelijk wat we van elkaar mogen verwachten. Bij besluiten zullen we als gemeentebestuur de belangen van alle Edenaren tegen elkaar afwegen. Daarbij is ook een rol weggelegd voor de dorpsraden, wijkorganisaties en andere belangenbehartigers. We verwachten van initiatiefnemers een zorgvuldige afweging van alternatieven, waarbij ze hun omgeving betrekken en raadplegen. Waar we zelf initiatiefnemer zijn, ligt die verantwoordelijkheid dus bij ons. We zien een rol voor bestaande adviesvormen. En vanzelfsprekend zijn de wettelijke inspraakvormen uitgangspunt. Maar we staan ook open voor vormen van democratische vernieuwing zoals Right to Challenge, waarbij een groep (georganiseerde) inwoners taken op zich neemt of overneemt als zij vinden dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan.

Leren van onze ervaringen

De coalitie wil graag actief met de samenleving bouwen aan Ede. We mogen daarop worden aangesproken. We verwachten hetzelfde van onze partners en van inwonersinitiatieven. Samen beleid maken en uitvoeren is niet nieuw in Ede. Maar het kan beter en we vinden het belangrijk dat Ede zich op dit punt verder ontwikkelt. Er is nog veel te ontdekken. Dat geldt voor inwoners, partners, raad, college en ambtelijke organisatie. Laten we aan de slag gaan en de ruimte bieden aan elkaar om te leren van onze ervaringen. Als gemeentebestuur gaan we die uitdaging aan!

Verbinding stad en landelijk gebied

De combinatie van een stedelijke kern en een groot landelijk gebied maakt de gemeente Ede uniek. De dorpen hebben ieder een eigen karakter. Daarnaast heeft gemeente Ede prachtige landschappen en natuurgebieden. Ede verbindt traditie en vernieuwing met elkaar; van de agrarische sector in het landelijk gebied tot de topkennisinstellingen in de wereld. We maken optimaal gebruik van die unieke kwaliteiten en zien de diversiteit van ons gebied, de regio en de inwoners als kracht.

We investeren als centrumgemeente in de samenwerking in Regio FoodValley met als doel het realiseren van een innovatieve topregio in de (agro)food met werkgelegenheid voor en door onze inwoners. We werken in toenemende mate samen met de provincie Gelderland, het Rijk en Europa.

Ede groeit mee

De bevolking van Ede blijft de komende jaren groeien. Dit heeft invloed op de beschikbaarheid van woningen in Ede, maar ook op de werkgelegenheid en de bereikbaarheid van Ede. Het is onze ambitie om mee te groeien en deze groei te ondersteunen. Dat vraagt op een aantal vlakken om creatieve oplossingen en ruimte voor experiment. We gaan altijd uit van de behoeften van oude en nieuwe inwoners. Een voorwaarde voor deze groei is kwaliteit. Of het nu gaat om nieuwe woningbouwlocaties, aanpassingen aan infrastructuur of voorzieningen. Daarbij willen we dat bestaande natuurwaarden, gemeente breed, minimaal behouden blijven.

Ondernemers en het midden- en kleinbedrijf vormen de economische motor van onze gemeente. We werken aan een economie met voldoende werkgelegenheid en aan bedrijventerreinen voor de toekomst. Een belangrijk speerpunt is het zorgen voor echt werk voor alle inwoners. Dit pakken we graag op met lokale werkgevers. Kringlooeconomie (circulaire economie) en sociaal ondernemerschap hebben daarbij onze bijzondere aandacht. En de duurzaamheid waarop wij inzetten, biedt een kans voor economische ontwikkeling.

Duurzaamheid rode draad

Duurzaamheid is een rode draad door dit bestuursakkoord. We spreken dan over duurzaamheid in brede zin: over de overgang naar duurzame energiebronnen en de klimaatopgave. Het is een grote opgave voor de toekomst, maar zeker ook voor de komende vier jaar. Maar duurzaamheid is een breder uitgangspunt voor ons handelen. We investeren in een duurzame relatie met gemeenteraad, partners en inwoners. We kiezen voor kwaliteit en staan open voor vernieuwende ideeën. En dat alles willen we realiseren met een duurzaam financieel perspectief.

Iedereen doet mee

Hetzelfde geldt voor het feit dat alle inwoners mee moeten kunnen doen aan de Edese samenleving; we streven naar een inclusief Ede. In al ons handelen als publieke organisatie houden we hier rekening mee en geven het goede voorbeeld op het gebied diversiteit binnen onze gemeentelijke organisatie. De bevolking van Ede is divers. We hebben oog voor al onze inwoners. We staan ervoor dat iedereen in Ede prettig kan wonen, werken en leven. Daarbij is respect voor én omzien naar elkaar belangrijk. Bij de zorg voor kwetsbare inwoners blijven we kiezen voor maatwerk en keuzevrijheid.

Omgevingswet

De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de bestaande leefomgeving. 'Ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit' is het motto van de Rijksoverheid.

De invoering van de Omgevingswet is de komende periode een belangrijke opgave voor ons en de gemeentelijke organisatie in brede zin. We voeren de Omgevingswet in op basis van de onlangs vastgestelde Startnotitie 'Implementatie Omgevingswet'.

Slim gebruik informatie

Informatie, digitalisering en onderzoek vormen steeds meer de basis voor ons handelen. Door slim gebruik te maken van beschikbare informatie van onszelf en van anderen kunnen we beter en flexibeler inspelen op de behoeften van bewoners. De komende vier jaar geven we extra aandacht aan deze manier van werken. Daarnaast willen we nieuwe werkwijzen benutten om onze dienstverlening te verbeteren. Dit doen we zorgvuldig, duidelijk en met respect en aandacht voor privacy.

Ambities vragen krachtig bestuur

We realiseren ons dat we bestuurskracht nodig hebben om alle ambities uit te voeren. Dat betekent dat een goed samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie(-ontwikkeling) onze nadrukkelijke aandacht heeft.

Leeswijzer

In dit akkoord staan we eerst stil bij twee grote doelstellingen waar we de komende vier jaar aan willen werken met concrete resultaten. Het gaat om onze doelen voor Food, Landbouw en het World Food Center (WFC) en de doelstellingen op het thema Duurzaamheid en Natuur. Daarna leest u over onze ambities voor prettig wonen en leven in Ede, voor nu en in de toekomst. Achtereenvolgens behandelen we de onderwerpen: wonen en wijken, economie en werk, mobiliteit en bereikbaarheid, sport, cultuur, toerisme, recreatie en beleving, zorg en omzien naar elkaar en veiligheid. We sluiten af met een financiële paragraaf.

2. Stappen zetten in de grote opgaven voor de toekomst

We zien een aantal kansen om Ede in de toekomst duurzaam te ontwikkelen. De coalitie heeft grote ambities als het gaat om ons speerpunt Food in nauwe samenhang met de overgang in de landbouwsector en het World Food Center. Met als doel het woon-, werk- en leefklimaat van Ede, het landelijke gebied en de regio te versterken. Deze doelen vragen een langetermijninzet. We vinden het belangrijk om de komende vier jaar concrete resultaten te boeken samen met onze partners en inwoners. Als het gaat om duurzaamheid en klimaat is de opgave groot. Om de overgang naar duurzame energiebronnen op termijn te realiseren, is het nodig dat we de komende vier jaar concrete resultaten boeken. We ondersteunen actief initiatieven waar de lokale gemeenschap profijt van heeft.

2.1. Food, landbouw en World Food Center

In 2017 werd gemeente Ede bekend als de gelukkigste gemeente van Nederland. Naast het aantrekkelijke woon- en leefklimaat, stevige en diverse sociale netwerken en de centrale ligging in het groen zien wij één unieke combinatie: de vruchtbare verbinding tussen het (internationale) kenniscluster aan de ene kant en het prachtige landelijke gebied aan de andere kant. Stad en landelijk gebied versterken elkaar. Traditie verbinden met vernieuwing is de kracht van de gemeente Ede. Dat maakt onze gemeente bijzonder. De consequente keuze voor Food verbindt het internationaal erkende kenniscluster Ede-Wageningen als kennishart van Regio FoodValley met het landelijk gebied als proeftuin. Deze keuze werpt zijn vruchten af. Food is daarmee een economische motor voor ons gebied. Mensen kiezen voor de gemeente Ede als woonlocatie, voedselbedrijven strijken neer in ons gebied en grote kennisinstellingen rondom voedsel en samenwerkingsverbanden weten ons steeds meer te vinden.

Verbinding lokale samenleving

We willen samen met de Edese inwoners en ondernemers de voordelen van de focus op Food vertalen naar de dagelijkse praktijk. Dat betekent dat de coalitie de lokale samenleving wil betrekken bij het profileren van onze kwaliteiten en de grote ambities op nationaal en internationaal niveau.

Gezien de nationale ontwikkelingen op het gebied van gezondheidspreventie (Nationaal Preventieakkoord) is een gezonde leefstijl het uitgangspunt bij het gemeentelijk beleid voor het samenbrengen van de ambities op het gebied van voeding, sport en publieke gezondheid in Ede.

Ede kiest voor Food, zo luidt de ondertitel van de Visie Ede 2025. Afgelopen periode werkten we deze keuze uit in een heldere visie op voedsel. Dat deden we samen met onze economische en maatschappelijke partners en inwoners met als resultaat een veelzijdige aanpak. Dit heeft Ede nationaal en internationaal op de kaart gezet als de koploper in voedselbeleid. Zo hebben we samen met partners en inwoners veel initiatieven opgezet op het gebied van educatie en gezondheid. Deze koploperspositie willen we vasthouden. Food, als belangrijke economische pijler voor onze inwoners, blijft leidraad voor ons handelen. We zetten voedsel steeds in als verbindende waarde voor Ede. Wij willen voedsel meer zichtbaar maken in de gemeente, in bijvoorbeeld de openbare ruimte. Ook willen we meer aandacht geven aan lokale en regionale producten en korte voedselketens. We willen dat inwoners het thema Food herkennen als belangrijk speerpunt voor de ontwikkeling van onze gemeente.

Kennishart van FoodValley

De KennisAs tussen Ede en Wageningen ontwikkelt zich tot een plek waar nationale en internationale bedrijven, onderwijs- en onderzoeks-organisaties zich vestigen. Het kenniscluster vindt antwoorden op wereldvoedselvraagstukken zoals voedselzekerheid, -veiligheid en -verspilling, duurzaamheid en gezondheid. Dit kenniscluster is een belangrijk onderdeel van onze regionale economie en brengt direct en indirect werkgelegenheid. Belangrijke onderdelen zijn de Kenniscampus in Ede-Zuid (praktijkonderwijs tot hbo) en het WFC. De strategische samenwerking met de Christelijke Hogeschool Ede, de Aeresgroep en ROC-A12 zullen wij de komende periode daarom verder versterken. Wageningen University & Research (WUR) neemt een belangrijke positie in op de KennisAs Ede-Wageningen. We maken ruimte voor kennis en

ontmoeting en streven naar optimale verbinding en uitwisseling tussen partijen. Met onze partners onderzoeken we de mogelijkheden voor hoogwaardig openbaar vervoer tussen Ede en Wageningen.

We spelen in op de verdere ruimtelijk-economische ontwikkeling door voor gemeente Ede een eigen ruimtelijk-economische visie te ontwikkelen voor de toekomst van het kenniscluster.

De samenwerking met de gemeente Wageningen, de WUR, Regio FoodValley en de provincie Gelderland is voor ons van groot belang. We dragen bij door te investeren in het WFC, in ruimte voor start-ups, scale-ups en spin-offs en door bestaand en nieuw bedrijfsleven met elkaar te verbinden.

World Food Center verbindt kennis en voedsel

Het WFC in Ede wordt een belangrijke drager van het kenniscluster. Het WFC wordt voor consumenten, kennisinstellingen, bedrijfsleven, agrariërs en lokale voedselproducenten een plaats van ontmoeting en verbinding rond kennis over voedsel. Voor de coalitie zijn Campus en Experience onlosmakelijk aan elkaar verbonden.

We zien het WFC als unieke kans om de gemeente Ede en de Regio FoodValley nog beter op de kaart te zetten als dé kennisregio voor Food. We richten ons in deze collegeperiode op de opening van de WFC Experience en spreken daarvoor concrete tussenresultaten af met de gemeenteraad. We onderzoeken hoe we organisatie en governance kunnen verstevigen om ons doel te halen. Daarbij blijven we intensief samenwerken met onze partners World Food Center Development, provincie Gelderland en de WUR. Ook zoeken we naar stevige en concrete betrokkenheid vanuit de foodsector en het Rijk. Het bedrijfsleven draagt minstens evenveel bij aan het WFC als de betrokken overheden.

Het WFC heeft naast deze (inter)nationale betekenis ook belangrijke meerwaarde voor de Edese inwoners, bedrijven en instellingen. We willen Edese en regionale partners nauw betrekken bij de ontwikkeling van plannen en gaan samen met inwoners op de locatie ideeën, activiteiten en evenementen ontwikkelen. Vooruitlopend op de daadwerkelijke bouw van de Experience bieden we ruimte aan initiatieven die de doelen van het WFC ondersteunen. Op deze manier komt de locatie, en de mogelijkheden ervan, in beeld bij grote

groepen belangstellenden, bedrijven, investeerders, bewoners en ondernemers uit de regio. De nadruk van de campus komt te liggen op de vestiging van bedrijven en instellingen.

Landelijk gebied als proeftuin van de wereld

Ede heeft een groot, prachtig en divers landelijk gebied waar veel mensen wonen, werken en recreëren. We bouwen aan behoud en versterking van het gebied als aantrekkelijke omgeving en levendig woon- en werkklimaat. We willen de waarde ervan voor onze bewoners en bedrijven behouden en versterken.

De agrariërs in Ede zien we nadrukkelijk niet alleen als voedselproducent maar ook als beheerder van het landschap. Ede neemt beide rollen even serieus. We waarderen de bijdrage van agrariërs aan de verscheidenheid in de natuur, het

verminderen van klimaatverandering en het mooi houden van ons landschap. Onze doelstellingen op gebied van voedsel en landschapsbeheer vragen om bloeiende en toekomstbestendige agrarische bedrijvigheid. We zetten in op deze landbouw van de toekomst (Manifest van Salentein). De komende jaren stoppen veel agrariërs, anderen willen hun bedrijf doorontwikkelen of omvormen. De agrariërs die hun bedrijf willen doorontwikkelen en/of omvormen willen we, vanuit de gedachte van grondgebonden boeren rondom de huiskavel, zoveel als mogelijk ondersteunen. Met ons grondbeleid willen we dit als gemeente faciliteren. We willen in gesprek met agrariërs en hebben daarbij oog voor hun verdienmodel en pensioenvoorziening. We zoeken naar een verantwoorde manier om af te bouwen of door te ontwikkelen. Daarbij streven we naar verantwoorde mestafzet en het bevorderen van schone lucht, water en bodem.

We vinden het belangrijk om praktische en theoretische kennis uit te wisselen zodat deze kennis kan bijdragen aan beleidsvernieuwing. Het succes van het Manifest Gezonde Leefomgeving Veehouderij willen we graag uitbreiden naar andere thema's. We staan positief tegenover het recente initiatief van de provincie om natuurinclusieve landbouw te bevorderen, waarbij gemeente Ede als een van de vijf pilotprojecten is aangewezen.

Het landelijk gebied staat aan het begin van een verandering. Agrariërs die stoppen, toenemende vergrijzing, vrijkomende agrarische bebouwing en asbestverwijdering zijn zaken waar de coalitie de komende jaren mee aan de slag gaat. De uitdagingen die er liggen zijn groot en niet in één raadsperiode op te lossen. Ze vragen om een andere manier van denken en het vinden van nieuwe wegen. Dit geldt ook voor nieuwe initiatieven die een plek moeten krijgen. Daarom zien we het landelijk gebied als proeftuin. Dit sluit mooi aan bij het speerpunt Food. Net zoals het internationale kenniscluster is ook het landelijk gebied een kraamkamer voor nieuwe economische ontwikkelingen die passen bij gemeente Ede en bij de waarden van natuur en landschap.

Regionale samenwerking

Ede ziet de Regio FoodValley als een belangrijk samenwerkingsverband. Wij willen volop blijven inzetten om de regio verder te ontwikkelen als een Europese topregio op het gebied van voedselvernieuwing en -kennis. De regionale samenwerking is van betekenis voor de ontwikkeling van het kenniscluster in Ede-Wageningen, het landelijk gebied en voor werkgelegenheid. Ook in het bijzonder met onze partners in het bedrijfsleven, onderwijs en kennisinstellingen lokaal en in de regio (Triple Helix samenwerking).

2.2. Duurzaamheid en natuur

De gemeente Ede heeft een prachtige en unieke natuur. De Veluwe is de 'groene long van Nederland'. Een waarde om te koesteren en te versterken. Helaas staan de natuur en de landschappen ook hier onder druk. Ook de klimaatverandering raakt de gemeente Ede. Reden om samen met onze inwoners en bedrijven alle zeilen bij te zetten om verslechtering te voorkomen en waar mogelijk onze natuur te versterken.

Ons doel voor de komende vier jaar is vol inzetten op het versnellen van de overgang naar duurzame energiebronnen (energietransitie). De door de gemeenteraad aangenomen routekaart 'Energienutraal 2050' geldt als uitgangspunt. We sluiten aan bij provinciale en landelijke doelstellingen. Ook het versterken van de verscheidenheid in de natuur, het realiseren van een klimaatbestendige leefomgeving en landschapskwaliteit hebben onze aandacht. Dit doen we door in te spelen op én het stimuleren van initiatieven van inwoners en (lokale) bedrijven. Soms door als gemeente zelf innovatieve technieken te stimuleren en het goede voorbeeld te geven. En waar nodig regie te voeren en regels te stellen of juist te versoepelen.

In algemene zin gaan wij bij planontwikkeling en gronduitgifte voor (woning) bouw en de inrichting van de openbare ruimte harde voorwaarden stellen voor energiebesparing en duurzame energieopwekking, verscheidenheid in de natuur en klimaataanpassingen.

Op grond zal er naast de bestaande claims van wonen, werken, landbouw en natuur, ook een claim liggen in relatie tot de energietransitie. Om recht te kunnen doen aan de verschillende claims zal er een onderzoek worden gedaan naar de verschillende grondposities in de gemeente Ede en de claims die erop worden gelegd, om daarmee een goede, afgewogen keuze te kunnen maken over de bestemming van de grond. Tot slot streven wij naar een circulaire economie.

Behoud en inzet van ons 'groene kapitaal'

Het Edese landschap bepaalt onze identiteit en aantrekkelijkheid als gemeente. Alle reden om dit groene kapitaal te koesteren, te versterken en optimaal te gebruiken. Het is veel stimulerender en doelmatiger wanneer inwoners en agrariërs zich actief inzetten, dan wanneer de gemeente het voortouw neemt.

Inwoners en agrariërs zijn de 'dragere' van het landschap. Ze beschikken over nuttige lokale kennis, zijn bereid energie te steken in het uitvoeren van eigen ideeën en ze voelen zich verantwoordelijk voor de duurzame instandhouding van hun leefomgeving. Wij zien daarom graag dat inwoners en agrariërs meer gaan 'toe-eigenen'; niet zozeer in juridische zin maar als moreel eigenaar van het landschap. De gemeente wil daarom inwoners en agrariërs meer ruimte bieden om bij te dragen aan natuurlijke, cultuurhistorische, archeologische en landschappelijke kwaliteiten van het landelijk gebied. Dat doen wij door lopende en nieuwe dorps- en burgerinitiatieven verder te verbinden, te ondersteunen en te versterken.

We willen het groene kapitaal in stand houden. Dat betekent dat we voor bomen en struiken die we weghalen op dezelfde plek of elders een vergelijkbare waarde aan nieuwe bomen of groen plaatsen. We kijken naar de mogelijkheden van een groenfonds om weggehaalde bomen en groen te compenseren.

We willen dit in goede banen leiden én tegelijkertijd ruimte bieden aan verandering. We werken dit verder uit ter voorbereiding op de Omgevingsvisie.

Ede energienutraal 2050

Om energienutraal te worden zetten wij in op veel maatregelen tegelijkertijd. Dat betekent dat we de komende periode flink aan de slag moeten. De eerste

winst zit in energiebesparing. Dit bevorderen wij door actieve publieks- en bedrijvencampagnes met ondersteunende maatregelen zoals de duurzaamheidslening. We onderzoeken de mogelijkheden die het woningabonnement ons kan bieden. Ons eigen gemeentelijk vastgoed heeft in 2020 voor 90% energielabel A. We streven ernaar dat het gemeentelijk vastgoed in 2030 helemaal energieneutraal is. We zoeken naar mogelijkheden om ook schoolgebouwen versneld te verduurzamen. Verduurzaming van de bestaande woningen vinden we erg belangrijk. We gaan er vanuit dat marktpartijen en woningcorporaties zich hier ook verantwoordelijk voor voelen en dat huurders daarvan meeprofiteren.

Naast besparing zetten wij fors in op duurzame opwekking van energie. Wij voeren het raadsbesluit van maart 2018 uit om de plaatsing van twee windmolens voor te bereiden, twee windmolens te realiseren, vijftig hectares zonnenvelden en een verdrievoudiging van het aantal zonnepanelen op daken te realiseren in deze raadsperiode. Wij beschouwen dit als een minimale doelstelling. In de tweede helft van 2018 komen we met een uitnodigingskader voor grootschalige duurzame energieopwekking (wind en zon). Dit kader geeft voorwaarden voor inpassing en afweging voor het gebruik van gronden zoals landbouwgrond en hoe we de locaties van windmolens bepalen. In gebieden zoals bij bedrijventerrein BTA12 en langs de A30 zoeken we naar locaties voor meer windmolens. Het is een harde eis dat de lokale gemeenschap maximaal profiteert van grootschalige duurzame energieopwekking. Bewonersinitiatieven en initiatieven van Edese (agrarische) bedrijven hebben dan ook onze voorkeur. Ook op regionaal niveau willen we tot goede afspraken komen over de overgang naar volledig duurzame energiebronnen. Hier betrekken we, wat ons betreft, nadrukkelijk de gemeenteraden bij.

In Ede is aardgasloos voor nieuwbouw al de norm. In deze periode zetten wij er maximaal op in om ook bestaande wijken van het aardgas te krijgen waarbij we bekijken of hergebruik van bestaande infrastructuur voor nieuwe technologieën tot de mogelijkheden behoort. In de prestatieafspraken met de woningcorporaties worden concrete doelen vastgelegd met als inzet een gasloze huurvoorraad in 2035. We maken daarbij optimaal gebruik van ondersteuning van het Rijk. We betrekken inwoners voortijdig en communiceren duidelijk over welke wijken wanneer aan de beurt zijn zodat inwoners daar op kunnen inspelen. Daarbij waken we ervoor dat Edenaren met een kleine portemonnee niet mee kunnen doen aan dit soort maatregelen. Ook het

maximaal verduurzamen van bedrijven heeft onze aandacht. We zoeken voor het warmtenet naar aanvullende duurzame bronnen zoals geothermie.

Behoud, herstel en ontwikkeling van biodiversiteit

Een grote verscheidenheid in planten, dieren en insecten (biodiversiteit) is van wezenlijk belang voor een goed functionerend milieu. Het draagt bij aan een waardevolle leefomgeving, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en het versterken van de identiteit van de gemeente Ede. De Edese biodiversiteit is nog groot maar staat sterk onder druk. Dit doet zich versneld voor op de arme zandgronden van de Veluwe. Hier zijn de negatieve effecten van verzuring duidelijk zichtbaar, de bos- en heideterreinen verliezen kwaliteit en de insecten- en vogelstand neemt af. Wij willen het tij keren, de afname waar mogelijk stoppen en maatregelen treffen voor behoud, herstel en ontwikkeling van biodiversiteit. Dit sluit aan bij de raadsnotie die eind 2017 unaniem is aangenomen. Deze ambitie werken wij uit in een actieplan voor biodiversiteit. Dat doen we in samenwerking met onze partners en in samenhang met thema's als klimaatanpassing en duurzaamheid. Het herstel van biodiversiteit in het agrarisch gebied wordt in dit plan nadrukkelijk meegenomen net als waardevolle landschapselementen zoals boomwallen en natuurinclusieve landbouw. Biodiversiteit in de bebouwde omgeving is een nieuw terrein dat wij zullen ontwikkelen.

Naar een klimaatrobuust Ede

Het klimaat verandert; perioden van extreme neerslag en grote droogte wisselen elkaar steeds sneller af. Om overlast en schade te voorkomen treffen wij maatregelen in de openbare ruimte in stedelijk en landelijk gebied en ook bij woningen en bedrijven. Dat noemen we een 'klimaatrobuust' Ede ofwel, Ede kan klimaatveranderingen goed aan. Dat doen we samen met inwoners en bedrijven. Voorbeelden zijn 'Operatie Steenbreek' en het afkoppelen van hemelwater. Wij werken integraal omdat klimaatanpassing vele sectoren raakt. Een klimaatrobuuste inrichting is voor ons het uitgangspunt bij ruimtelijke ingrepen in zowel bestaand als nieuw te ontwikkelen gebied. Wij steunen voorbeeldprojecten. Het komende jaar brengen wij kansen en knelpunten in kaart. Op basis hiervan maken we een plan van aanpak met maatregelen die nodig zijn om klimaatrobuust te zijn in 2050.

3. Prettig wonen en leven in Ede: nu en in de toekomst

Naast de grote doelstellingen voor de toekomst, vinden we de basis ook heel belangrijk. We investeren in een prettige woon- en leefomgeving. Dat doen we voor nu, voor de huidige inwoners, maar ook om ervoor te zorgen dat Ede in de toekomst en voor nieuwe inwoners een prettige woon- en leefomgeving blijft. Daarbij vinden we het belangrijk om de kwaliteit te behouden en waar mogelijk te versterken. We streven ook naar een aantrekkelijk aanbod voor toeristen en recreanten.

3.1. Wonen en wijken

Wij staan voor een gezonde en toegankelijke woningmarkt in Ede en de dorpen. We willen dat iedereen hier prettig kan wonen, nu en later. Dat vraagt de komende periode meer regie vanuit de gemeente op de woningbouw, zodat echt gebouwd wordt waar de inwoners behoefte aan hebben. En zodat mensen kunnen doorstromen naar een woning die past bij de levensfase en situatie waar ze in zitten. Dit doen we uiteraard in nauwe samenwerking met de woningcorporaties en marktpartijen. We zien kansen in tijdelijke woonvormen, flexibele concepten en levensloopbestendige wijken. Ook ouderen kunnen daardoor in hun eigen omgeving een woning vinden die zo passend mogelijk is bij hun behoefte. We bouwen duurzaam, zowel binnen bestaande wijken als op nieuwbouwlocaties. Met oog voor de omgeving, sociale veiligheid en groen in de wijk. Om prettig te wonen, is de woonomgeving, de wijk, buurt of het dorp belangrijk. We hebben aandacht voor wijkwerk. Denk daarbij aan zorg en welzijn in de wijk, de veiligheid, de openbare ruimte, wijkvernieuwing en onderwijs. Ook onze inzet tegen de overlast van vliegroutes draagt bij aan een prettige woonomgeving voor Edenaren.

Monitoren doelstellingen woningbouw

Onze belangrijkste doelstelling is om optimaal aan te sluiten bij de woonbehoefte op korte en lange termijn van de inwoners van de gemeente Ede. Dat vraagt om het structureel monitoren van ontwikkelingen en flexibel bijsturen waar nodig, want de bevolking van Ede blijft de komende vier jaar groeien. Het aantal huishoudens groeit zelfs nog sneller door de toename van een- en tweepersoonshuishoudens. Er is sprake van vergrijzing en de bevolking wordt diverser. Daarom willen we de regie voeren op de woningbouw, bijvoorbeeld via het Integraal Portefeuillemanagement Woningbouw (IPW). Daarnaast willen we de partijen die zich bezighouden met de ontwikkeling van woningbouw optimaal benutten.

Naast monitoren is de afstemming met de provincie en de regio belangrijk. Bijvoorbeeld over de overloop vanuit de regio's Utrecht en Amersfoort, de huisvesting van specifieke doelgroepen zoals studenten en bijzondere locaties zoals het WFC.

Doorstroming woningmarkt bevorderen

Een belangrijke doelstelling is de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen en daarmee de slaagkans van woningzoekenden te vergroten en te versnellen. We willen de uitstroom uit de Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen versnellen zodat de wachtlijsten niet verder oplopen. Maar ook zorgen voor meer doorstroming van huur naar koop, van goedkope huur naar duurdere huur en van goedkope koop naar duurdere koop.

We zoeken naar manieren om de doorstroming van onder andere ouderen te versnellen. We willen de doorstroming vanuit een sociale huurwoning naar een betaalbare andere woning bevorderen. Ook het realiseren van levensloopbestendige wijken zien we als een kans. Met voldoende aanbod voor alle typen woningzoekenden, zodat mensen binnen hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Ook hebben we oog voor nieuwe woonconcepten voor mantelzorgers en degenen die zij verzorgen, waarbij we de voorwaarden voor tijdelijke aanpassingen aan woningen versoepelen.

We onderzoeken of het veranderen van de verhouding van verhuur op basis van loting en inschrijftijd effect heeft om zogenaamde 'spoedzoekers', bijvoorbeeld net gescheiden mensen of starters die in Ede komen werken, een grotere kans op de woningmarkt te bieden.

Betaalbare huurwoningen: huidig aandeel 22% als uitgangspunt

In de Woonvisie (2015) is de ambitie vastgelegd dat er voor iedere portemonnee passende en betaalbare huisvesting beschikbaar is, zowel in de stad als in de dorpen. Dit betekent dat we sturen op voldoende betaalbare huurwoningen in de gemeente Ede. De afgelopen periode is daar al stevig op ingezet. Woningcorporaties Woonstede en Plicht Getrouw vergroten de komende 10 jaar hun aanbod met 1.000 tot 1.200 woningen (22%) op basis van prestatieafspraken uit 2017. Dit gaat om betaalbare huurwoningen met een huurprijs tot maximaal € 640,14 per maand (prijspeil 2018).

In de tweede helft van 2018 onderzoeken we de behoefte aan betaalbare huurwoningen liefst in regionaal verband. Dit onderzoek zal ons meer inzicht in en een nadere onderbouwing geven van de behoefte naar betaalbare huurwoningen. We monitoren jaarlijks of de afgesproken toevoeging voldoende is of dat bijsturing nodig is.

De komende 5 jaar is er al een redelijk aandeel betaalbare huurwoningen in de projecten geprogrammeerd. De meerderheid hiervan wordt gerealiseerd door Woonstede. De uitdaging ligt vooral na die periode. Binnen de huidige plannen lijken er onvoldoende betaalbare huurwoningen te worden gebouwd. We verwachten dat de verandering van leegstaand vastgoed en het benutten

van plekken in de stad en dorpen een grote rol moeten spelen in de oplossing. Ook willen we goed kijken naar mogelijkheden in lopende plannen. We werken een integrale strategie uit, waarin staat hoe we invulling kunnen geven aan deze opgave. Bij plekken in de stad of dorpen vinden we het belangrijk om de wijken groen te houden en dat parkeren in de wijk geen knelpunt wordt. We betrekken omwonenden goed bij de planvorming. We brengen ook in beeld welke bijdrage marktpartijen kunnen leveren aan deze opgave en onder welke condities.

Goedkope koopwoningen

Edenaren zijn meer dan landelijk gemiddeld geneigd om een woning te kopen in plaats van een woning te huren. Dit zien we vooral in de dorpen. De komende periode blijft het bouwen van betaalbare koopwoningen

een belangrijke ambitie voor het college. Hiermee willen we ook de midden-inkomens kunnen bedienen in hun wens om een woning te kopen. We zoeken naar manieren om te garanderen dat die woningen ook beschikbaar blijven voor deze doelgroep (huishoudinkomen tot € 41.056) of bijdragen aan doorstroming. In de huidige praktijk zien we namelijk dat de prijs van met name grondgebonden eengezinswoningen kunstmatig laag is bij oplevering en dat een woning na een aantal jaren vaak met een flinke waardeinstijging kan worden verkocht. Mogelijkheden om de doelstellingen van betaalbare koop te verankeren werken we uit. We zoeken naar nieuwe instrumenten om dit voor elkaar te krijgen. Denk daarbij aan het hanteren van regels bij de eerste verkoop (bijvoorbeeld bij het achterlaten van een sociale huurwoning of inkomenseisen), het verkopen van woningen als Maatschappelijk Gebonden Eigendom (MGE) en de bouw van kleinere (grondgebonden) woningen geschikt voor een- of tweepersoonshuishoudens, waaronder ouderen.

Sociale huurwoningen en de huisvestingsverordening

Door de vraag naar sociale huurwoningen zijn duidelijke kaders voor de verdeling van de woningen belangrijk. Ook de verhouding tussen de verhuur aan bijzondere doelgroepen en de reguliere verhuur moet in balans zijn (nu 20% vs 80%). Deze kaders worden vastgelegd in de Huisvestingsverordening. De huidige Huisvestingsverordening loopt tot 1 juli 2019. Op die dag moet een nieuwe Huisvestingsverordening zijn vastgesteld. We streven ernaar om een verordening vast te stellen die gelijk is in alle gemeenten in de FoodValley omdat we dit beschouwen als één woningmarkt. De verdeling 20%-80% blijven we vooralsnog hanteren. Voor de 20% gaan we ervan uit dat het hier gaat om mensen die nergens anders op terug kunnen vallen. De uitkomsten van het behoefte-onderzoek gebruiken we om de Huisvestingsverordening te actualiseren.

Ruimte voor creativiteit en woon-experimenten

We bieden particuliere eigenaren, woningcorporaties en andere investeerders ruimte om zelf oplossingen te vinden voor de woonbehoefte van de toekomst. De basis hiervoor is onderling vertrouwen. Dit vraagt wederkerigheid, openheid naar elkaar, nieuwe samenwerkingsvormen, netwerkgericht werken, creatieve oplossingen zoeken, de klant centraal stellen, snel inspelen op initiatieven, een lange adem en een meerjarige koers. Experimenten met nieuwe en flexibele woonvormen krijgen ruim baan. Waar nodig halen we belemmerende regelgeving weg. We vinden het belangrijk dat mensen snel duidelijkheid krijgen over de mogelijkheden en onmogelijkheden. Een mooi voorbeeld van zo'n experiment is Housing First. De mens staat hierbij centraal. Wonen in een huis is in deze aanpak niet het eindpunt of de beloning maar de start van het opbouwen en het op de rit krijgen van het leven van een dak- of thuisloze. Dit soort experimenten voeren we uit. We monitoren of deze aanpak werkt en maken op basis daarvan keuzes over het voortzetten ervan. We geven daarbij ook ruimte aan Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO), daar zoeken we inbreidingslocaties voor in Lunteren en Bennekom en aan vernieuwende woon-zorg-concepten.

Samen werken in wijken

We vinden een integrale wijk aanpak belangrijk. De samenwerking tussen inwoners, partners in de wijkteams, sociale teams en het interventieteam onder regie van de gemeente, werkt en wordt gecontinueerd. Ook betrekken we verenigingen, vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven bij het bevorderen van de leefbaarheid en sociale cohesie in wijken, buurten en dorpen.

Wijkvernieuwing en leefbaarheid

Landelijk is onderzocht dat de positieve ontwikkeling op het gebied van de leefbaarheid de laatste jaren stagneert (Platform 31, Kwetsbare wijken in beeld). Dit herkennen we in Ede.

In Ede zijn er wijken met een grotere concentratie van sociale huurwoningen. In deze wijken wonen relatief veel kwetsbare groepen. Dit effect lijkt nog te worden versterkt doordat mensen met een (beperkte) zorgvraag langer thuis blijven wonen. Daarbij geldt dat het afgelopen jaren niet mogelijk was grootschalig fysiek in te grijpen. De fysieke aanpak richtte zich de afgelopen periode vooral op renovatie, planmatig onderhoud en sloop en nieuwbouw op kleine schaal. Dit betekent dat we nauwelijks zorgden voor diversiteit in de wijken en het vasthouden en aantrekken van middeninkomens.

Het is tijd voor een nieuw perspectief. Samen met de corporaties bekijken we hoe wijkvernieuwing hand in hand kan gaan met het verbeteren van de kansen van inwoners en de leefbaarheid van buurten. We vinden het belangrijk om de verbinding en ontmoeting in wijken, buurten, dorpen te stimuleren. We maken onder andere duidelijke afspraken over de rol die wijk- en buurtcentra kunnen spelen in wijken, buurten en dorpen. We streven naar diversiteit in wijken met een goede mix tussen huur en koop en verschillende woonvormen. Integratie vinden we belangrijk. We willen dat nieuwe inwoners zoveel mogelijk in woonwijken wonen en niet in geïsoleerde woonconcepten.

Openbare ruimte

Voor inwoners is hun woonomgeving belangrijk. De openbare ruimte moet toegankelijk zijn en uitnodigen tot ontmoeting. Als het er rommelig of vies uit ziet, versterkt dit gevoelens van onveiligheid en verloedering. Het oplossen van gebreken die de veiligheid aantasten, zoals niet werkende straatverlichting of kapotte trottoirs, worden met spoed opgelost. De komende vier jaar nemen we samen met inwoners maatregelen om de uitstraling van de openbare ruimte te verbeteren. We hebben waardering voor bewonersinitiatieven in de openbare ruimte zoals de Groencoöperatie in De Valk.

Veiligheid in wijken, buurten en dorp

Veiligheidsvraagstukken worden altijd bekeken in relatie tot de fysieke leefomgeving en sociale problematiek in een gebied. Ons doel is een leefbare wijk, buurt of dorp waar mensen prettig en veilig wonen. En waar mensen die extra aandacht nodig hebben de zorg krijgen die ze nodig hebben.

De afgelopen jaren is veel (incidenteel) geïnvesteerd in de veiligheid van de wijk Veldhuizen. Onder andere het rapport van onderzoeksbureau DSP naar aanleiding van de onrust in Veldhuizen, heeft ons waardevolle informatie en aanbevelingen gegeven. De komende periode onderzoeken we of een extra impuls nodig is in andere wijken. Ook zien we specifieke vraagstukken in het landelijk gebied rondom bijvoorbeeld de vakantieparken en vrijkomende agrarische bebouwing. We maken concrete plannen zowel op het gebied van preventie en bewustwording als op het gebied van repressie. Deze plannen zijn altijd maatwerk voor het specifieke gebied.

Omdat snelle hulp bij hartfalen mensenlevens kan redden, willen we zorgen voor een dekkend netwerk van AED's in onze gemeente. We willen met bestaande organisaties bekijken hoe het aantal publieke toegankelijke AED's kan worden uitgebreid inclusief het opleiden van de benodigde (burger) hulpverleners.

Ouderen blijven langer thuis wonen. Dit vraagt soms aanpassingen in de woning die belangrijk zijn voor het waarborgen van de toegankelijkheid en de (brand)veiligheid. De gemeente brengt risico's in bestaande woonvormen in beeld en zoekt naar oplossingen om gevaarlijke situaties te verbeteren.

Onderwijs

Ede heeft een groot aanbod aan scholen: basis, speciaal basis, voortgezet en speciaal onderwijs. Scholen die er veelal kwalitatief goed voor staan. Ouders kunnen kiezen voor die onderwijsvorm en denominatie die voor hun kinderen het meest geschikt is. Het integraal huisvestingsplan voorziet in voldoende gebouwen om al deze scholen te voorzien.

Wij willen de scholen ondersteunen, niet alleen met tijdige nieuwbouw en een goed binnenklimaat, maar ook met het op peil houden van hun kwaliteit. Daartoe organiseren wij de Edese onderwijsdag, een evenement waarop scholen van elkaar kunnen leren. Ook faciliteren wij het verkrijgen van het predicaat 'Gezonde

School' en het delen van best practices van kwaliteit bevorderende maatregelen, zoals de 'Excellente School' en Stichting Leerkracht.

Vliegroutes

In juni 2017 werd Ede geconfronteerd met plannen van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de Schiphol-groep om via laagvliegroutes over Ede en de Veluwe Lelystad Airport te ontsluiten voor vakantievluchten. Twee routes werden ingetekend boven het grondgebied van Ede met een minimale vlieghoogte van 2.700 meter met gevolgen voor milieu en overlast voor bewoners. In de laatste conceptvoorstellen lopen de voorgenomen vliegroutes niet meer boven de woonkernen van Ede en Bennekom en de ontwikkeling van het aantal vliegbewegingen verloopt minder abrupt (ingroei pad van 4.000-7.000-10.000 vliegbewegingen per jaar voor de periode 2020 tot 2023). Matiging van aantal vluchten en het beperkt verleggen van routes zijn onvoldoende maatregelen voor de leefbaarheid van de gemeente Ede.

We blijven dit dossier de komende periode nauwgezet volgen en invloed uitoefenen via officiële inspraakmomenten en via onze politieke kanalen in Den Haag. Hiertoe zoeken wij actief de samenwerking met de regiogemeenten en de provincie Gelderland en laten ons desgewenst adviseren door onafhankelijke luchtvaartdeskundigen. Onze inzet (zoals verwoord in diverse moties) blijft dat Lelystad Airport pas open kan na herindeling van het luchtruim (verwacht in 2023) of eerder als een alternatieve route, zoals een hogere route, een oplossing biedt. De wenselijkheid van een extra luchthaven zoals Lelystad Airport is onderdeel van een nationale discussie. Naast onze aandacht voor de tijdelijke laagvliegroutes zal de focus de komende periode ook liggen op de herindeling van het Nederlandse luchtruim en de borging van de afspraken die we hier met de betrokken partijen over gemaakt hebben en nog gaan maken. We nemen daartoe actief deel aan het Gelderse kernteam dat de belangen van de Gelderse regio's en gemeenten in dit proces behartigt. Ook dit pakken we samen met onze inwoners en actiecomités op, ieder met zijn eigen mogelijkheden.

Naast de actualiteiten rond Lelystad Airport hebben wij binnen het onderwerp luchtvaart ook aandacht voor de voorgenomen ontwikkelingen van het ministerie van Defensie op Vliegbasis Deelen die mogelijk landingsoefeningen met Hercules-vliegtuigen op een onverharde landingsbaan willen faciliteren.

3.2. Economie en werk: ruimte voor ondernemerschap

Ondernemers zijn onmisbaar voor onze samenleving. Het midde- en kleinbedrijf is dé 'banenmotor' van de gemeente. We rollen de rode loper uit voor sociale en circulaire ondernemers en (collectieve) particuliere initiatieven die op eigen kracht duurzaam resultaten bereiken.

Werkgelegenheid en bedrijventerreinen

We investeren in werkgelegenheid en bedrijventerreinen om in elk geval de groeiende bevolking van Ede aan het werk te houden en aantrekkingskracht te behouden voor werknemers en bedrijven van buiten onze gemeente. De relaties met het bestaande bedrijfsleven zijn hiervoor van groot belang en ook het interesseren van nieuwe bedrijven om zich in Ede te vestigen. In deze raadsperiode start de uitgifte van kavels op het Food en Businesspark (De Klomp).

We onderzoeken of er nieuwe mogelijkheden zijn om bedrijven te huisvesten in de gemeente Ede. Daarin kijken we ook naar de behoeften van startende ondernemers. We formuleren onze visie op functiemenging en (daaraan gerelateerd) verandering, met aandacht voor trends als blurring en ontwikkelingen in vestigingsvoorkeuren.

Verbinding ondernemers en onderwijs

We vinden het belangrijk dat er een goede verbinding is tussen ondernemers en het onderwijs. Het vakonderwijs (vmbo, mbo en hbo) en de WUR spelen in de economische ontwikkeling van Ede een centrale rol. De gemeente geeft het voorbeeld door voldoende werkervaringsplaatsen te realiseren via aanbesteding van eigen diensten. Daarnaast bieden we stageplaatsen aan studenten van diverse opleidingen.

Duurzame banen

We zetten ons in voor duurzame werkgelegenheid en netto meer banen. We stimuleren sociaal ondernemerschap en helpen bedrijven op weg om een bijdrage te leveren aan een samenleving waarin iedereen meedoet. Het Werkgeversservicepunt van Regio FoodValley (WSP) is het loket om de samenwerking tussen alle betrokken partners te faciliteren. De gemeente Ede als centrumgemeente zal zich inspannen om deze samenwerking verder uit te bouwen en de één loket functie van het WSP uit te dragen.

Levendig centrum en levendige dorpskernen

De 'Aanpak Levendig Centrum' is ontstaan in antwoord op de economische crisis. Nu de crisis voorbij is, blijft investeren in een aantrekkelijk centrumgebied van belang omdat landelijke trends laten zien dat de centra van gemeenten als Ede zullen krimpen onder meer door online winkelen. Om die reden is focus op een kernwinkelgebied, het 'verkleuren' van aanloopstraten, verandering en investeren in het gebied en in activiteiten, samen met de ondernemers en bewoners, van belang. Veel plannen zijn in uitvoering of worden komende jaren uitgevoerd. We vinden een goede voorziening voor evenementen in het centrum belangrijk, bijvoorbeeld op het Kuiperplein. We wachten het onderzoek naar de eventuele verhuizing van Cultura af en wegen het dan af tegen de kaders van een duurzaam financieel perspectief. Daarnaast blijven we investeren in levendige dorpskernen volgens de visie op retail.

Winkeltijden

Over de verruiming van de winkeltijden openstelling verschillen de coalitiepartijen fundamenteel van standpunt. We hebben besloten de komende vier jaar de bestaande winkelopstelling - ook die op zondag in de bebouwde kom van Ede - te handhaven. Deze openstelling wordt niet verruimd naar andere delen van de gemeente Ede.

3.3. Mobiliteit en bereikbaarheid

We willen een kwalitatief goede leefomgeving realiseren voor onze inwoners, bezoekers en bedrijven met een goed vestigingsklimaat en een vitaal en economisch aantrekkelijk landelijk gebied. De vele voorzieningen die Ede heeft en ambieert als centrumgemeente voor de regio, willen we bereikbaar houden voor auto, fiets, openbaar vervoer en voetganger. Bij het verbeteren van de infrastructuur voor de toekomst, houden we zo goed mogelijk rekening met de bereikbaarheid van bedrijven en woningen. Verkeersveiligheid en duurzaamheid staan voorop bij de ontwikkeling van infrastructuur in Ede.

Bereikbaarheidsagenda FoodValley

De Regio FoodValley wil een bereikbare regio zijn met een netwerk dat klaar is voor de toekomst. Hiervoor wordt in 2018 een Bereikbaarheidsagenda FoodValley opgesteld waarin projecten die regionaal belangrijk zijn een plaats krijgen. Regionale opgaven op het grondgebied van Ede zijn onder andere de Parklaan, de bereikbaarheid van het ziekenhuis Gelderse Vallei en hoogwaardige fietsroutes tussen Ede en Wageningen, Veenendaal, Arnhem en Barneveld. Daarnaast volgen we de koers van het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan.

We investeren in de fiets

We onderschrijven het ambitieniveau van het Fietsplan. Dat betekent dat we de tweede fase willen uitvoeren. Als het de kwaliteit van de uitvoering ten goede komt, delen we dit ook in fases op. Door te investeren in de fiets, investeren we direct ook in duurzaamheid en gezondheid en dragen we bij aan klimaat- en energiedoelen, een aantrekkelijkere binnenstad en het bereikbaar houden van economische centra.

We investeren in de auto

In deze collegeperiode willen we investeren in het verbeteren van de bereikbaarheid van de bedrijventerreinen Ede-West. Dit doen we ook in de Parklaan. Samen met bezwaarmakende partijen wordt gekeken naar een goede oplossing voor de bereikbaarheid van ENKA, kazerneterreinen en A12.

We verwachten dat de verkeersafwikkeling van het kruispunt Dreeslaan/Tooroplaan/Keesomstraat/Laan der Verenigde Naties in de toekomst een opgave wordt. Op korte termijn optimaliseren we daarom de groene golf. Verder monitoren we te zijner tijd het effect van de Parklaan op dit kruispunt. We betrekken dit bij een besluit over een eventuele reconstructie en de financiering daarvan.

Begin 2018 startte een studie naar de nut en noodzaak van een autotunnel nabij de overweg Kerkweg als wijk-wijkverbinding. Eind 2018 verwachten we de resultaten. Op basis daarvan nemen we besluiten over het vervolgtraject. Goede bereikbaarheid van de dorpen, bedrijventerreinen en het landelijk gebied met de auto vinden we belangrijk. Onderhoud van onze (zand)wegen en bermen blijven op niveau en we zoeken naar een balans tussen de doorstroming en veiligheid op de weg. Voorbeeld hiervan is het aanpakken van gevaarlijke kruisingen op de rondweg Lunteren.

We investeren in het openbaar vervoer

We waarderen dat op dit moment, door de inzet van extra materieel, alle reizigers kunnen worden vervoerd op de spoorverbinding tussen Amersfoort en Ede. Met de gemeenten Barneveld en Apeldoorn zetten we in op een verbinding van de Valleilijn naar Apeldoorn. Plannen voor een intensivering van de dienstregeling wegen we af tegen de gevolgen. Ons uitgangspunt is dat de kwaliteit van de bereikbaarheid en leefbaarheid niet achteruit mag gaan. In die afweging nemen we het eventueel sluiten van overwegen mee.

In de komende jaren wordt een nieuw station Ede-Wageningen gerealiseerd. Bij de ontwikkeling van de spoorzone hebben we aandacht voor het parkeerbeleid en goede afstemming tussen aankomst- en vertrektijden van treinen en bussen. We hebben ook oog voor de fietsers en andere verkeersdeelnemers in het gebied. We spannen ons in om station Veenendaal De Klomp zo goed mogelijk bereikbaar te houden. We stimuleren een goede doorstroming en bereikbaarheid van onze dorpen, ook met het openbaar vervoer.

We investeren in de voetganger

Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we rekening met de begaanbaarheid en toegankelijkheid voor de voetganger.

Slimme en duurzame mobiliteit

We zetten in op slimme mobiliteit om meer ruimte te creëren binnen de bestaande infrastructuur. Denk aan groene golven op de piekmomenten, maar bijvoorbeeld ook het onderzoeken van slimme mobiliteitsoplossingen zoals het spreiden van schooltijden.

De onlangs gehouden innovatieve pilots met Connected bike en de Meetfiets in Ede worden regionaal uitgerold. De informatie die hieruit komt, willen we gebruiken om ons verkeersnetwerk te optimaliseren.

Tot slot bevorderen we duurzame mobiliteit door in te zetten op fiets- en OV-gebruik, extra laadpalen voor elektrische auto's en onderzoek naar een Edes aanvullend mobiliteitsbeleid (bijvoorbeeld parkeren in combinatie met deelauto's). Ook de mogelijkheden van waterstof voor vervoer wordt daarbij verkend waarmee we aansluiten op een initiatief uit het bedrijfsleven.

Parkeren

Vanwege alle ontwikkelingen rond parkeren, in het centrum maar ook in het stationsgebied, is het belangrijk dat we onze uitgangspunten beschrijven in een parkeervisie. Onze uitgangspunten zijn het behoud van een goed parkeerklimaat, ondersteunend aan een levendig centrum. We streven ernaar geen tariefsverhogingen door te voeren in de komende periode.

3.4. Sport, cultuur, recreatie, toerisme en beleving

We vinden het voorzieningenniveau in de gemeente Ede belangrijk. Inwoners moeten kunnen sporten en bewegen en van culturele voorzieningen, activiteiten en ons erfgoed kunnen genieten. Ook willen we Ede en de omgeving, met als parel de Veluwe, nog aantrekkelijker maken voor toeristen en recreanten. Daar hoort ook een breed spectrum aan evenementen bij. Naast onze focus op Food en Veluwe, willen we in deze collegeperiode extra aandacht geven aan herinneringstoerisme.

Sport en bewegen

Sporten en bewegen is gezond en leuk voor iedereen. Sport bevordert ontmoeting en integratie, evenals werk, onderwijs en het spreken van de Nederlandse taal dat doen. Sporten en bewegen in de eigen wijk, buurt of dorp en op school vinden we belangrijk, ook op straat in de openbare ruimte. De behoefte van onze inwoners aan sportvoorzieningen en faciliteiten staat centraal. We kijken ook naar nieuwe vormen van buitensport en bewegen in de openbare ruimte. We vinden het belangrijk dat de locaties ook toegankelijk zijn voor sporters met een beperking. We zien graag de openbare ruimte sportiever en de sportieve ruimte openbaarder. De inzet van buurtsportcoaches past daar goed bij. De kwaliteit van het bewegingsonderwijs op school vinden we belangrijk.

Om onze ambities te realiseren werken we samen met verenigingen en bewonersinitiatieven rond bewegen in de wijk, buurt of dorp, Sportservice Ede en het Sportforum. Voor onderzoeken naar grote voorzieningen trekken we samen op met gemeenten in de regio.

Zwembad en ijsbaan

Regionaal verkennen we vraag en aanbod van zwembad, mogelijk gecombineerd met een, commercieel geëxploiteerde ijsbaan en/of evenementenhal omdat we verwachten dat voor deze functies schaalgrootte belangrijk is. Het huidige zwembad in Ede voldoet tot 2030.

In deze raadsperiode willen we samen met de Gemeente Wageningen verkennen wat de mogelijkheden zijn voor een gezamenlijk nieuw bad na 2030. Duurzaam bouwen en exploiteren is voor de coalitie een belangrijke randvoorwaarde. Dat houdt ook in dat de restwarmte wordt benut voor de directe omgeving.

Topsportinventarisatie en talentontwikkeling

We waarderen de topsportverenigingen en topsporters in de gemeente. Ook de high-potential-verenigingen zijn in beeld gebracht door Sportservice Ede. Sportservice Ede faciliteert die verenigingen om onderling zoveel mogelijk van elkaar te leren en voorzieningen van elkaar te gebruiken. Doel is een zo optimaal mogelijke ontwikkeling van sport- en beweegtalent. Dit kan breedtesport stimuleren, maar de kennis en vaardigheden kunnen ook toegepast worden in het bewegingsonderwijs om zoveel mogelijk kinderen te bereiken.

Behoeft aan cultuur

Cultuur is enerzijds belangrijk voor het vestigingsklimaat in onze gemeente en bevordert anderzijds ontmoeting, ontwikkeling en creativiteit. Dit college wil meer inzicht in de behoefte van de inwoners, bezoekers en professionals

aan culturele voorzieningen en activiteiten. Daarom laten we nog in 2018 een onderzoek doen. Daarbij kijken we ook hoe we in regionaal verband kunnen voldoen aan deze behoefte.

Cultureel profiel Stedelijke regio

Het Rijk gebruikt steeds meer de stedelijke cultuurregio's voor afstemming en financiering van kunst en cultuur. Om die reden is het vormen van een stedelijke cultuurregio en het opstellen van een regionaal profiel belangrijk. Dit is een manier voor gemeente Ede om zich met cultuur te profileren als aantrekkelijke woon-werkgemeente. Dit biedt kansen om het Edese voorzieningenniveau met regionale uitstraling te versterken, waarbij het Rijk soms structureel en soms incidenteel bijdraagt.

In deze stedelijke regio willen we samen werken met omliggende gemeenten. We intensiveren bestaande samenwerkingsverbanden en kijken waar we elkaar op cultuurgebied kunnen aanvullen en versterken. Edese culturele instellingen met een bovenregionale uitstraling geven we hierin een rol.

Culturele invulling Frisokazerne

Op dit moment wordt gewerkt aan een procesvoorstel voor de culturele invulling van de Frisokazerne op basis van de kaders die draagvlak bij de gemeenteraad hebben. De coalitie wil op basis van deze, door de raad vast te stellen, kaders een aantal mogelijke scenario's voorleggen aan de gemeenteraad om vervolgens deze kaders verder uit te werken. In (een van) de scenario's wordt ook de betrokkenheid van lokale musea afgewogen.

Jong cultureel erfgoed

Het gebouwde jonge erfgoed (bouwperiode 1965-1985) wordt in beeld gebracht. Er wordt beleid geformuleerd dat voorziet in adequate waardering, selectie en bescherming van het erfgoed.

Toerisme en recreatie

Toerisme en recreatie dragen bij aan de vitaliteit van het landelijk gebied, de leefbaarheid in de dorpen, een levendig centrum, gezondheid en welzijn, aandacht voor beweging en de vrije tijdsbesteding. Recreatie zorgt voor bewustwording van het belang van natuur en landschap en een gezonde en groene leefomgeving.

We werken nadrukkelijk samen met de toeristisch-recreatieve sector. De gemeente heeft een faciliterende rol, maar de ondernemers moeten het doen. We stimuleren ondernemers om aan de slag te gaan op thema's (als Food, Veluwe, sport en herinneringstoerisme), om aan te sluiten bij de nieuwe routes die door ons mooie gebied lopen en om samen te werken op dorps- en gemeentelijk niveau.

Visie op recreatie en toerisme

Dit college ondersteunt de Visie Recreatie & Toerisme. We kiezen voor een toeristische profilering van Ede op het gebied van Food en Veluwe en herinneringstoerisme. De visie sluit aan bij de verschillende regionale programma's en ontwikkelingen.

Basisvoorzieningen op orde

We willen een inhaalslag doen om de toeristische basisvoorzieningen op orde te krijgen. Het gaat vooral om aantrekkelijke en gevarieerde routenetwerken, vitale verblijfsrecreatie en een goede zichtbaarheid en vindbaarheid door middel van marketing en informatievoorziening.

Natuurwaarden hoog in 't vaandel

We vinden dat mensen de natuur, de bossen en het landschap moeten kunnen beleven, waarbij natuurwaarden niet aangetast mogen worden. We zetten in op kwalitatieve groei met behoud van rust en ruimte, de eigenheid en het karakter van de Veluwe, de dorpen, de landschappelijke- en de natuurwaarden, want dat is wat de Veluwe juist zo aantrekkelijk maakt om te recreëren.

Jubileumjaren 75 jaar vrijheid/herinneringstoerisme 2019/2020

Het jubileumjaar biedt kansen om de gemeente Ede te profileren en het verhaal van Ede en de Tweede Wereldoorlog te vertellen in het kader van herinneringstoerisme. De toeristische profilering doen we vooral door in te zetten op productontwikkeling, door toeristische ondernemers te stimuleren om met hun producten en diensten aan te sluiten bij dit thema. Daarvoor organiseren we activiteiten en evenementen. We werken samen met Platform Militaire Historie Ede en historische verenigingen.

Ede-marketing en evenementen

Om de voorzieningen, activiteiten en evenementen onder de aandacht te brengen bij verschillende doelgroepen zetten we Ede-marketing in. Ons college vindt een goede relatie met de citymarketing-organisatie die in 2018 van start gaat van belang. Daarbij zien we ook een belangrijke rol weggelegd voor (toeristische) ondernemers en partners. We vragen de marketingorganisatie om in te zetten op minstens één (meerdaags) evenement met een landelijke uitstraling.

3.5. Zorg en omzien naar elkaar

We geven de zorg in Ede samen vorm met inwoners, maatschappelijke partners, zorgaanbieders en instellingen. Daarbij staat de vraag van onze inwoners centraal. In Ede bieden we maatwerk met hart en oog voor mensen en de uitdagingen waar ze voor staan. Er is keuzevrijheid en de toegang tot ondersteuning is passend bij de wegen die inwoners zelf kiezen. Deze manier van werken wordt gewaardeerd en gezien. Onze partners vinden de manier van samenwerken prettig en onze inwoners zijn tevreden over de ontvangen ondersteuning.

Om die redenen blijven we deze koers vasthouden en ontwikkelen. De kosten van de zorg passen niet meer binnen de beschikbare middelen. Een grote uitdaging voor ons is kwalitatief goede, effectieve en efficiënte zorg bieden binnen de kaders van een duurzaam financieel perspectief. Dit is belangrijk om ook in de toekomst goede zorg voor onze inwoners te kunnen garanderen.

Aandacht voor diegenen die dat nodig hebben

We zorgen er zo goed mogelijk voor dat onze inwoners die zorg nodig hebben, zorg krijgen. Hierover communiceren met onze inwoners. Dat doen we in begrijpelijke taal, met eenvoudige websites en korte routes. De gemeente is het loket dat iedereen die dat nodig heeft, weet te vinden. Laaggeletterdheid (en digitale geletterdheid) is in dit kader een onderwerp dat onze aandacht heeft.

Iedereen doet mee

Wij werken aan een Ede waarin iedereen betrokken is en naar vermogen meedoet. Waar iedereen zich veilig, vrij en thuis voelt. Iedereen hoort erbij in Ede. De coalitie zal er alles aan doen om volwaardige deelname van iedereen aan de Edese samenleving te bevorderen.

De Gemeente Ede is een van de grotere werkgevers in onze regio. De gemeente geeft daarom het goede voorbeeld in het kader van inclusie en de Participatiewet. Er is vooral aandacht voor de jeugd. We bieden hen goede stageplaatsen en startwerkplekken. Zodat zij een goede start kunnen maken met een diploma en/of werkervaring. Een goed begin biedt hen immers meer mogelijkheden voor de toekomst.

De coalitie wil armoede en schuldenproblematiek bestrijden en vooral voorkomen, zodat bijvoorbeeld huisuitzetting tot een minimum kan worden beperkt. Wij kiezen voor het continueren van de inkomensondersteuning voor de minima, zodat zij zich niet uitgesloten voelen en hun kinderen gewoon mee kunnen doen op school, met vriendjes en met sportieve en culturele activiteiten. Wel moet worden gekeken of deze ondersteuning de doelgroepen daadwerkelijk bereikt en doet waarvoor zij bedoeld is. Daartoe is afstemming met ervaringsdeskundigen van groot belang.

Kwaliteit staat voorop

Wij staan samen met zorgaanbieders en andere partijen, aan de lat om het slim te organiseren. De kwaliteit van zorg staat hierbij voorop. Binnen deze collegeperiode moet dat passen in een duurzaam financieel perspectief. We moeten hier snel op inzetten, omdat de bekostiging van de zorg onder druk staat. Maar we gunnen onszelf de tijd om werkprocessen te verbeteren, de beste praktijkvoorbeelden over te nemen, te leren van andere gemeenten en out of the box-denkers welkom te heten.

Partners in zorg

We werken samen met zorgaanbieders in Ede en in de regio, met bewoners en organisaties die groepen inwoners vertegenwoordigen, met welzijnswerk, vrijwilligers en mantelzorgers. We zijn voortdurend op zoek naar vernieuwende ideeën.

In Ede is bijna de helft van de bevolking actief als vrijwilliger voor een breed scala aan maatschappelijke activiteiten in onder andere sectoren als: welzijn, zorg, sport, cultuur en andere maatschappelijke organisaties. Daar mogen we

trots op zijn. Het beroep op vrijwilligers is de laatste jaren sterk toegenomen vooral in zorg en welzijn. Daarnaast worden de verantwoordelijkheden zwaarder. Deze ontwikkeling zal naar verwachting ook de komende jaren doorzetten. Voor het blijvend goed functioneren van tal van maatschappelijke organisaties is die inzet van vrijwilligers essentieel.

We houden vast aan bestuurlijk aanbesteden als vorm om zorgpartners te contracteren. Via deze aanpak kunnen we samen met aanbieders tot de juiste afspraken komen om goede zorg mogelijk te maken voor onze inwoners. We werken met onze partners vanuit het uitgangspunt: in vertrouwen en zakelijk. We vinden normale arbeidsvoorwaarden van zorgprofessionals daarbij belangrijk.

Zo doen we dat in Ede

We leveren maatwerk voor onze inwoners zodat zij de zorg en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.

Zijn waar het gebeurt

We zijn daar waar het gebeurt. We zijn op scholen; de plek waar kinderen en hun ouders zijn. We leggen de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp, ook in het kader van passend onderwijs en onderwijsachterstanden zodat het op scholen werkt. Met werkgevers gaan we nog intensiever samenwerken om jongeren en volwassenen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen. We werken met de huisartsen om de toegang tot zorg (bijvoorbeeld tot JGGZ) nog beter te maken.

In de wijken willen we welzijnswerk, mantelzorg, wijkverpleging, vrijwilligerswerk sterker met elkaar verbinden zodat inwoners gemakkelijk toegang hebben tot zorg en welzijnswerk. We werken daarvoor samen met bijvoorbeeld buurten wijkcentra en verenigingen. We hebben oog voor ouderen. We vinden het belangrijk dat mensen waardig oud kunnen worden in hun vertrouwde woonomgeving.

Wij zullen via Malkander en Sportservice, en in nauw overleg met alle betrokken maatschappelijke organisaties, inzetten op effectieve, professionele ondersteuning en begeleiding van vrijwilligers.

Organisaties met een maatschappelijke taak willen we huisvesten met publiek-private samenwerking.

Samenwerking over domeinen heen

We werken samen over beleidsterreinen heen. Soms zijn we als gemeente verantwoordelijk, (jeugd, onderwijs, werk, inkomen en WMO); soms zijn dit zorgverzekeraars of het Rijk (Zorgverzekeringswet, wet Langdurige Zorg). Tussen deze domeinen komen mensen vaak in de knel en gaat kostbare inzet en energie verloren. We willen samen met zorgaanbieders hierin het verschil maken. Van succesvolle pilots, die dit verschil laten zien, leren we. We breiden deze ook uit. Zorgondernemers die out of the box-denken en met goede ideeën komen, geven we ruimte.

Ook binnen domeinen zien we nog mogelijkheden om werkprocessen en ketens te verbeteren. We willen bijvoorbeeld dat Werkkracht, Werk en Inkomen, het WerkgeversServicepunt en het Regionaal Werkbedrijf zó samenwerken dat er nóg meer mensen meedoen op de arbeidsmarkt. We verbinden zorg en welzijn nadrukkelijker met de beleidsvelden armoede, inkomen en schuldhulpverlening omdat we geloven dat geldproblemen vaak in de weg staan van een beter perspectief voor een individu of een gezin.

Leren van de praktijk

We halen uit de praktijk op hoe we ons beleid moeten aanpassen. We vinden het belangrijk hoe inwoners kwaliteit van zorg en dienstverlening beoordelen. Dit vraagt van ons dat we regelmatig onze inwoners vragen naar hun ervaringen. Uit de dialoog tussen praktijk (zorgaanbieders, groot en klein) en beleid (gemeente), kunnen we concrete vertaalslagen maken naar praktische verbeteringen in de werkprocessen.

Liever voorkomen dan genezen

We voorkomen liever dan we genezen. We gaan aan de slag met laaggeletterdheid. Niet kunnen lezen of schrijven heeft grote gevolgen, zoals werkloosheid en problemen met de gezondheid. We zoeken een aanpak 'over de domeinen heen' en bekijken of en hoe we hiervoor samen kunnen werken met het Rijk.

Signalen van huurachterstand willen we snel oppikken, om erger te voorkomen. Huisuitzettingen veroorzaken leed, maar hebben ook grote financiële gevolgen. We werken aan een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag, zodat hulp snel kan worden ingeschakeld en overlast zoveel mogelijk

wordt voorkomen. Binnen het gehele sociale domein, van vrijwilligers- en welzijnsorganisaties tot zorgaanbieders, zijn we alert op gevoelens van eenzaamheid en de mogelijkheden die we kunnen bieden om dit weg te nemen als dit gewenst is. Daarbij zetten we in op preventieve maatregelen die bewezen effect hebben. Wij continueren de inkomensondersteuning voor minima. Wel moet worden gekeken of deze ondersteuning de doelgroep daadwerkelijk bereikt en of deze effectief is. We vinden de sociale redzaamheid van nieuwkomers belangrijk en helpen hen zo snel mogelijk te integreren.

De beweging naar informele zorg vraagt van professionals om de (ver)zorgende rol los te laten en inwoners te wijzen op de eigen mogelijkheden, die van hun sociaal netwerk en van bewoners- en vrijwilligersinitiatieven. We vinden het belangrijk eenzaamheid te bestrijden. Hiervoor vergroten we de zicht- en vindbaarheid van informele ondersteuning. En zoeken we naar (sturing) mogelijkheden om het speelveld te versterken. We zorgen voor voldoende ondersteuning en ontzorging van mantelzorgers en vrijwilligers. Waardig ouder worden in de vertrouwde omgeving met de ondersteuning die daarbij nodig is, vinden we belangrijk. En als dat niet meer gaat, moeten we voldoende andere opties bieden om prettig te wonen met de zorg die daarbij nodig is.

Eenvoudig waar het kan

We beantwoorden eenvoudige vragen met een eenvoudige aanpak. Niet alleen waar het gaat om de ondersteuning zelf, maar ook bij de toegang en coördinatie, geldt dat we zo licht of eenvoudig mogelijk werken. In de meeste gevallen (zo'n 70%) hebben inwoners enkelvoudige vragen of problemen die op een eenvoudige manier te beantwoorden of verhelpen zijn. Uiteraard zijn er ook meer complexe vragen waarbij een intake, brede uitvraag, maatwerk, afstemming tussen hulpverleners of zelfs regie van een sociaal team nodig is. We gebruiken de complexe aanpak die geldt voor ongeveer 30% van de situaties niet bij een eenvoudige vraag.

Kritisch kijken

Het zorgstelsel handelt soms te weinig vanuit de leefwereld van inwoners en te veel vanuit regels en kaders. We kijken kritisch naar zorgvormen die goede en betaalbare zorg in de weg kunnen staan.

3.6. Veiligheid

We vinden het belangrijk dat de inwoners van Ede zich veilig voelen en veilig zijn in hun eigen woon- en leefomgeving. We werken daarvoor nauw samen met partners zoals de politie, het Openbaar Ministerie en de Veiligheidsregio. Maar ook met partners in de wijken, buurten en dorpen van Ede zoals welzijnswerk en zorgaanbieders, maar ook het onderwijs en de verenigingen. En niet te vergeten met de inwoners van Ede. Als het gaat om onveilige plekken in de wijk, buurt of dorp of bijvoorbeeld onveilige verkeerssituaties, dan kunnen inwoners ons het beste vertellen hoe ze dat ervaren. We investeren in inwoners die actief met ons willen samenwerken aan de veiligheid van hun woonomgeving. We hebben oog voor de veilige uitvoering van publieke taken.

We kiezen voor preventie waar het kan en repressie waar het moet. Bij wijkvernieuwing, wijkinrichting en bouwplannen denken we van tevoren na over de fysieke en sociale veiligheid van het gebied.

Bewustwordingscampagnes zetten we in en daarbij vinden we bewezen effectiviteit belangrijk. Ook rond thema's als intimidatie, pesten en discriminatie.

In de komende periode wordt een integraal veiligheidsplan opgesteld. We vinden het van groot belang om hierin samen op te trekken met de gemeenteraad.

Er komen nieuwe ontwikkelingen op ons af zoals ondermijning waarvoor we in de komende periode plannen moeten ontwikkelen. Hierbij maken we optimaal gebruik van de bevoegdheden van de burgemeester.

Ondermijning

Landelijk staat ondermijning steeds hoger op de agenda. Ondermijning betekent de vermenging van de boven- en onderwereld. Witwassen, drugslaboratoria, milieuzaken en hennepcultuur zijn hier voorbeelden van. In 2018 werken we met onze partners zoals de Omgevingsdienst, de politie en

Belastingdienst, aan een inventarisatie van signalen van ondermijning in Ede en een plan van aanpak om ondermijning integraal aan te pakken. De gemeentelijke aanpak bestaat uit het inzetten van bestuursrechtelijke maatregelen zoals BIBOB vastgoed, BIBOB horeca, intrekken van vergunningen, opleggen van dwangsommen en het sluiten van panden.

Omdat ondermijning grote gevolgen kan hebben voor gewone burgers, zetten we de komende jaren stevig in op bewustwordingscampagnes. Denk daarbij bijvoorbeeld aan voorlichting aan agrariërs over de verhuur van schuren die gebruikt kunnen worden voor drugslabs. De handhaving op illegale permanente bewoning en het programma vitale vakantieparken op recreatieparken wordt voortgezet. Onze bijzondere aandacht heeft daarbij de integriteit van ons eigen openbaar bestuur. Op basis van het voorgestelde plan van aanpak bezien we welke (extra) middelen nodig zijn om stevig in te zetten op bestrijding van ondermijning.

Uitbuiting

In de komende periode willen we onze aandacht ook in bijzonder richten op uitbuiting. We willen met partners zoals politie, welzijnswerk (meidenwerk) en zorg een goede aanpak ontwikkelen tegen mensenhandel, de problematiek rond loverboys en (onvrijwillige) prostitutie.

Coffeeshops

Het huidige aantal coffeeshops van 2 blijft gehandhaafd.

Radicalisering

Radicalisering en polarisatie, met als doel om onze open en vrije samenleving te ontwrichten, bestrijden wij. Voor haatpredikers, links-extremisme en rechts-extremisme is er in Ede geen plaats. De gemeente spant zich ervoor in dat zij in Ede geen podium krijgen om angst en verdeeldheid in de samenleving te zaaien.

Aanpak van meervoudige problematiek

Het interventieteam wordt ingezet bij huishoudens, waarbij de maatschappelijke gevolgen van hun gedrag direct merkbaar zijn en waarbij met de normale inzet geen verandering wordt bereikt. Alleen met de inzet van dwang en drang door middel van voorwaarden kan verandering worden bereikt. Het team is daarmee een waardevolle aanvulling op de structuur van wijkteams en sociaal teams in Ede. Het team is ondersteunend aan alle andere domeinen en de verbinding met de externe partners.

Verkeersveiligheid

We hebben specifiek aandacht voor de verkeersveiligheid, zowel op het gebied van alcoholgebruik als op snelheid en gebruik van de mobiele telefoon in het verkeer. We zetten in op extra handhaving in het buitengebied en bij gevaarlijke wegen. Verder zetten we in op bewustwording door het ontwikkelen van een specifieke lokale campagne op het gebied van drank- en drugsgebruik in het verkeer. Als gemeente hebben we de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat onze wegen en fietspaden veilig zijn. We houden hier bij het (her)inrichten en aanleggen van wegen en fietspaden nadrukkelijk rekening mee door, als dat nodig is, extra veiligheidsmaatregelen te treffen om (kwetsbare) gebruikers te beschermen. Zo voorkomen we verkeersonveilige situaties of gedrag.

Evenementen

De laatste jaren stijgt het aantal evenementen. Dit wordt door inwoners gewaardeerd. De aard van de evenementen wordt complexer en de verantwoordelijkheid van de gemeente wordt groter. De veiligheidseisen en controles op evenementen is steeds strikter geworden. Dit heeft impact op de gemeentelijke organisatie. De regelgeving wordt steeds complexer. Dit houdt met name vrijwilligersorganisaties tegen. We onderzoeken hoe we het proces rond de evenementenvergunning simpeler en toegankelijker kunnen maken. We bekijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat de benodigde gemeentelijke inzet de organisatie van evenementen in de gemeente niet in de weg staat.

4. Een duurzaam financieel perspectief

Als coalitie staan we voor een duurzaam financieel perspectief. Dit betekent dat structurele uitgaven betaald worden uit structurele middelen. We willen onze ambities verwerken in een meerjarenbegroting die ook op termijn financieel houdbaar is, voldoende duidelijkheid en flexibiliteit biedt, inzicht geeft in de politieke keuzemogelijkheden en goed aansluit bij de begrotingsregels. In de komende periode zetten wij naast de structurele middelen ook het instrument Investeringsfonds Impuls Ede en de precario-middelen in om onze ambities te financieren. In 2018, op weg naar de begroting voor 2019 en verder, zoeken we tevens naar mogelijkheden om structurele ambities die op dit moment incidenteel gefinancierd zijn, structureel te financieren. Dit wegen we af tegen de beschikbare financiële kaders en waar nodig oud voor nieuw. Daarbij voeren we een diepgaandere discussie over de begrotingssystematiek.

Gemeentelijke belastingen

Bij incidentele en structurele meevallers wordt er gekeken of er sprake kan zijn van een vorm van lastenverlichting voor onze inwoners en / of bedrijven.

In de komende jaren is het van belang om de stijgende zorgkosten onder controle te krijgen en toe te werken naar een duurzaam financieel perspectief. Indien mogelijk streven wij ernaar om in het vierde jaar van de huidige collegeperiode de inflatiecorrectie op de gemeentelijke lasten niet toe te passen.

Grote opgave

Het financiële perspectief biedt aan de ene kant mogelijkheden, door een structurele groei van de algemene uitkering met € 4,6 miljoen. Tegelijkertijd vraagt de zorg voor onze inwoners aanzienlijk meer dan gedacht. We zullen, bij ongewijzigd beleid, worden geconfronteerd met forse tekorten op het sociaal domein met een structurele doorwerking tot bijna € 7 miljoen. Daarmee legt dit volledig beslag op de beschikbare ruimte. Dit betekent dat maatregelen onontkoombaar zijn. Alleen dan kunnen we ervoor zorgen dat het in de volle breedte mogelijk blijft om te investeren in de gemeente en haar inwoners.

We realiseren ons dat onze zorg over de overschrijdingen in het sociaal domein een sta in de weg kan zijn om onze ambities voortvarend aan te pakken. We zien deze hobbel bij de start echter ook als een uitgelezen kans om daadkracht te laten zien: zorgen en ambities worden gelijktijdig opgepakt, zonder dat het een moet wachten op het ander. Dit is geen eenvoudige opgave en vraagt van ons allen de nodige creativiteit en doorzettingskracht.

De huidige situatie is niet duurzaam naar de toekomst toe. Dat betekent dat we voor moeilijke afwegingen komen te staan. We willen zo snel mogelijk goed zicht hebben op de financiële stromen binnen de verschillende onderdelen van het sociaal domein en koppelen daaraan, samen met de gemeenteraad, de beoogde maatschappelijke effecten. We ontwikkelen de Sociale Monitor en de Stuurinformatie Sociaal Domein verder door tot een handzaam instrument. Daarmee kunnen we zien of we ook echt de gewenste verandering in het sociaal domein bereiken.

We streven ernaar, en dat is een stevige ambitie, dat zo snel mogelijk het huishoudboekje van ons kwalitatief hoogwaardig sociaal domein op orde is.

Duidelijkheid helpt

Wat hierbij helpt is duidelijkheid in een vroeg stadium. Duidelijkheid over de omvang van de ambities, over de interventies om de zorg in het sociaal domein binnen afzienbare tijd te verlenen binnen de beschikbare budgetten. En over de benodigde inzet van incidentele en structurele middelen en de benodigde maatregelen om ruimte te scheppen. Wij realiseren ons dat dit vraagt om een zorgvuldig proces, waarbij we ook de gemeenteraad graag betrekken.

Bijlage 1

Portefeuilleverdeling

Leon Meijer ChristenUnie	Willemien Vreugdenhil CDA	Peter de Pater GemeenteBelangen	Hester Veltman-Kamp VVD	Lex Hoefsloot GroenLinks	Burgemeester Verhulst
<ul style="list-style-type: none"> • Jeugdzorg en jeugd • Onderwijs, vroeg- en voorschoolse educatie • Sociale infrastructuur • Publieke gezondheidszorg / veilig thuis / VGGM, verslavingszorg, openbare geestelijke gezondheidszorg • KennisAs Ede-Wageningen • Food • WFC • Regiobestuur Regio FoodValley • Financiën • Luchtvaart 	<ul style="list-style-type: none"> • Economie • Levendig centrum • Programma buitengebied • - agrarische / veterinaire zaken / dierenwelzijn • omgevingswet (coördinerend wethouder) • Natuur en landschap, biodiversiteit • Grondzaken • Welzijn en wijkaanpak 	<ul style="list-style-type: none"> • Sport • Recreatie en toerisme • Verkeer en vervoer • RO • Spoorzone • Facilitaire zaken 	<ul style="list-style-type: none"> • Participatiewet, werk en inkomen, Werkkracht • Arbeidsmarkt- regio FoodValley • Euregio • Coördinerend wethouder sociaal domein • Cultuur • P&O • Handhaving bestuursrechtelijk • Digitalisering en privacy (incl onderzoek) 	<ul style="list-style-type: none"> • Duurzaamheid • Mmilieu, klimaat (coördinerend wethouder klimaat) • BOR • Wonen • Vastgoed • WMO/Awbz - discriminatie, emancipatie, integratie (incl vluchtelingen /statushouders) • Inclusie • Communicatie • Publiekszaken • Burgerparticipatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Openbare orde en veiligheid • Citymarketing, evenementen • Public affairs (w.o. Gelrestad) • Burgerzaken • Juridische advisering en klachten-afhandeling • Kabinetszaken- Secretariaat- en Griffiezaken • Verkenning Ede 2030 / actualisering Visie Ede 2025

Gemeente Ede
Bergstraat 4
6711 DD Ede
T 14 0318
E info@ede.nl
I www.ede.nl

Disclaimer

Als u van mening bent dat er beeldmateriaal is gebruikt waarover u het beeldrecht heeft, neem dan contact op met de gemeente Ede via postbus 9022, 6710 HK Ede.

Copyright

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen, in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën of enig andere manier.